

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра соціальних і правових дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В. о. завідувач кафедри
Анатолій БЕРЖАНІР

“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГП1.1.04 ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Спеціальність 101 Екологія

Освітня програма Екологія

Освітній ступінь бакалавр

Умань -2023

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія» для студентів
спеціальності **101 Екологія**

Розробники: Запорожець Микола Олексійович, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, кандидат філософських наук;

Кожушко Тетяна Валеріївна, викладач кафедри соціальних і правових дисциплін.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 року

В. о. завідувача кафедри

Анатолій БЕРЖАНІР

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від “ ___ ” _____ 2023 року

Голова науково-методичної комісії
природничо-географічного факультету _____

Інна РОЖІ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	
Курс	III	
Семестр	6	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, у тому числі:	90	
Аудиторні:	46	
Лекційні	22	
Семінарські / Практичні	24	
Лабораторні		
Самостійна робота	44	
Індивідуальні завдання		
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є:

- формування принципів філософського осмислення світу за допомогою філософських категорій;
- вивчення історичних типів філософії, різноманітних філософських вчень та систем;
- оволодіння методикою філософських досліджень з допомогою першоджерел класиків філософської думки;
- засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності;
- ознайомлення із філософськими концепціями, які розкривають сутність філософського мислення;
- створення умов для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

Компетентності та програмні результати навчання за ОП

ЗК 04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результатами навчання за ОП Середня освіта (Екологія):

ПРН 13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН 14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

ПРН 16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі

ПРН 22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

ПРН 24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як соціокультурна цінність

Тема 1. Філософія як специфічний тип знання. Філософія давнього світу. Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування. Основне питання філософії. Головні напрями у філософії. Функції філософії. Соціальна спрямованість філософського знання. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Місце й роль філософії у сучасному суспільному житті. Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Передумови філософії у Стародавній Індії. Ведична та епічна література про людину, її походження та існування. Релігійно-філософські вчення: джайнізм, чарвака-локаята, буддизм та інші. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Конфуціанство та даосизм. Своєрідність філософії Стародавньої Греції. Вчення про буття (Мілетська школа). Вчення про рух (Елейська школа). Самопізнання та належне існування (Сократ). Людина як мікрокосм, атомізм Демокрита. Вчення Плата. Софісти. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії.

Семінарські заняття

Поняття світогляду, його походження, структура, сутність та роль у житті людини. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. Сутність філософії як науки. Предмет та основне питання філософії. Структура і функції філософії. Місце та роль філософії у суспільному житті. Особливості давньосхідної філософії. Виникнення філософії в Давній

Греції. Загальна характеристика філософії Платона і Аристотеля. Елліністичний період: стоїки, скептики, епікурійці. Давньоримська філософія.

Тема 2. Головні ідеї філософії Середньовіччя та Відродження. Розвиток християнства у Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика. Суперечка про природу понять: реалізм і номіналізм. Особливості західноєвропейської та східноєвропейської релігійної філософії. Вчення Фоми Аквінського про єдність душі і тіла, про двоїстість істоти, про співвідношення релігії, філософії і науки. Філософія Відродження. Гуманізм та антропоцентризм. Натурфілософія Відродження; пантеїзм; повернення до первісного розуміння сутності діалектики. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Дж. Бруно, М. Кузанський). Реформація, її ідеї (Т. Мюнцер, М. Лютер, Ж. Кальвін).

Семінарські заняття

Загальна характеристика та основні етапи філософії Середньовіччя. Головні теологічні проблеми Середньовіччя та їх філософські інтерпретації. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії. Основні ідеї Реформації.

Тема 3. Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва. Класична німецька філософія. Проблема методу пізнання у філософії (Ф. Бекон, Р. Декарта). Емпіризм і раціоналізм (Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц). Створення механічно-матеріалістичної картини світу. Поняття субстанції у філософії Б. Спінози. Монадологія Г. Лейбніца. Проблема людини у філософії Просвітництва (Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо). Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Ж. Ламетрі, К.-А. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро). Імануїл Кант – основоположник німецької класики. Докритичний і критичний періоди творчості Канта. Етика Канта. Суб'єктивний ідеалізм Й. Фіхте і об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга. Об'єктивно-ідеалістична система Г. Гегеля, його діалектичний метод. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха.

Семінарські заняття

Філософські концепції Нового часу (Ф. Бекон, Р. Декарт). Англійська традиція у філософії Нового часу (Т. Гоббс, Д. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм). Загальна характеристика раціонального напрямку філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц). Загальна характеристика філософських ідей епохи Просвітництва. Філософські концепції представників класичної німецької філософії (І. Кант, Й. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. Гегель, Л. Фейербах).

Тема 4. Основні напрямки сучасної філософії. Плюралізм течій сучасної філософії. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії кінця XIX – початку XX ст. Захист і оновлення класичних філософських традицій: неотомізм (Ж. Марітен, Т. де Шарден), неокантіанство (О. Лібман, Г. Коген), неогегельянство (Б. Кроче, Дж. Ройс). Проблема раціонального та ірраціонального. Ірраціоналістичний і містичний підхід у філософському аналізі (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, В. Дільтей). Філософські

проблеми психоаналізу (З. Фрейд, К. Г. Юнг, Е. Фромм). «Екзистенціальна філософія» та її різновиди (С. К'єркегор, М. Хайдеггер, А. Камю, Ж.-П. Сартр, К. Ясперс). Життя і смерть, сенс існування, проблема свободи. Проблема знання і мови у філософії. Неопозитивізм (Л. Вігтенштейн, Р. Карнап, Б. Рассел), структуралізм (К. Леві-Строс, М. Фуко), герменевтика (Г. Гадамер, П. Ріккерт, Т. Кун). Г. Маркузе й «нові ліві». Постпозитивізм (К. Поппер, І. Лакатос).

Семінарські заняття

Основні концепції «філософії життя» (Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей). Прагматизм як напрям сучасної філософії (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьюї). Основні етапи розвитку позитивізму. Екзистенціальна філософія: К. Ясперс, А. Камю, Ж.-П. Сартр. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Сучасна релігійна філософія (неотомізм, персоналізм).

Тема 5. Українська філософська думка. Міфологія, запровадження християнства. Профілософська думка періоду Київської Русі. Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії. Г. С. Сковорода – фундатор філософії українського кордоцентризму. Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш та ін.). Філософські ідеї Т. Шевченка. Академічна філософія (П. Юркевич, О. Гіляров та ін.). Соціально-філософські погляди Л. Українки, М. Драгоманова, І. Франка, В. Антоновича. Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський, В. Зеньківський та ін.). Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський, І. Лисяк-Рудницький та ін.). Філософська спадщина Д. Чижевського. Філософія України в радянський період. Розробка філософських проблем у сучасній Україні.

Семінарські заняття

Зародження протофілософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості. Філософська освіта в братських школах та Києво-Могилянській академії. Філософські погляди Г. Сковороди. «Філософія серця» П. Юркевича. Філософія «української ідеї» (М. Драгоманов, М. Грушевський, Д. Донцов, Д. Чижевський). Філософія в Україні у ХХ ст.

Змістовий модуль 2. Онтологія, гносеологія і методологія.

Тема 6. Теоретичне усвідомлення проблеми буття. Філософський зміст проблеми буття. Основні форми буття. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Суспільне та індивідуальне буття. Буття речей, процесів і станів природи. Матерія і свідомість. Основні форми існування матерії. Проблема єдності світу. Сутність та структура свідомості.

Семінарські заняття

Сутність буття як об'єктивної реальності. Поняття матерії та її структура. Простір і час як форми буття матерії. Рух як спосіб існування матерії.

Тема 7. Філософська інтерпретація свідомості. Проблема свідомості в філософії. Виникнення та еволюція свідомості: природні та соціально-

історичні основи свідомості, трудова діяльність, спілкування, мова. Сутність свідомості: відображення та його форми. Ідеальність свідомості, її структура. Самосвідомість. Свідомість і психіка. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, свідоме, надсвідоме. Інтуїція. Свідомість і мозок. Психофізіологічні аспекти свідомості. Індивідуальна, групова і суспільна свідомість. Проблема детермінації суспільної свідомості. Структура суспільної свідомості (рівні, форми, їх взаємодія).

Семінарські заняття

Свідомість як філософська категорія. Джерела та витoki свідомості. Структура свідомості. Свідомість та самосвідомість. Суспільна свідомість та її структура.

Тема 8. Сутність діалектики. Діалектика як вчення про всезагальний розвиток. Історичний розвиток діалектики: від гносеології до онтології (діалектика як метод пізнання та теорія розвитку). Закони і категорії діалектики. Принципи діалектики. Основні закони та принципи діалектики. Співвідношення категорій діалектики (одиничне – загальне, форма – зміст, явище – сутність, випадковість – необхідність тощо). Діалектика та її альтернативи. «Негативна діалектика». Метафізика як наука і метод. Інтуїтивізм. Еволюціонізм. Софістика і еклектика. Альтернативні концепції розвитку.

Семінарські заняття

Діалектика як спосіб мислення і пізнання. Об'єктивна і суб'єктивна діалектика. Матеріалістична і ідеалістична діалектика. Діалектика як система. Принципи, основні закони та категорії діалектики. Діалектика та її альтернативи. Основні принципи метафізики як науки і методу.

Тема 9. Сутність і структура пізнання. Пізнання як відображення. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Основні принципи теорії пізнання та багатовимірність його форм. Особливості пізнання природного, соціокультурного і духовного світу людини. Пізнання і творчість. Проблеми істини. Об'єктивність істини. Абсолютна та відносна істина. Конкретність істини. Істина й цінність. Сучасні концепції істини. Критерії істини.

Семінарські заняття

Специфіка філософського аналізу пізнання: а) предмет і структура пізнання; б) поняття „об'єкт” і „суб'єкт” пізнання. Пізнавальні здібності людини: а) чуттєве пізнання; б) абстрактне мислення; в) інтуїція. Методологія та логіка наукового пізнання. Пізнання і практика.

Тема 10. Творчість у пізнанні та діяльності. Особливості, рівні і форми наукового пізнання. Основні методи наукового пізнання. Поняття істини. Практика як критерій істинності пізнання та критерій істинності самої практики. Поняття про науку та особливості наукового пізнання. Філософська концепція творчості. Передбачення і наукове прогнозування. Епістемологія. Основні види наукового пізнання. Виникнення науки. Принципи інтерналізму і екстерналізму. Періодизація історії науки. Рівні та структура наукового пізнання. Методи наукового пізнання. Форми

наукового пізнання. Сучасні оцінки науки. Поняття про етику науки. Визначення соціокультурних орієнтирів науки.

Семінарські заняття

Сутність творчості, її форми та види. Наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Форми наукового пізнання: проблема, ідея (гіпотеза), закон, теорія.

Тема 11. Суспільство як система, що розвивається. Особливості філософського пізнання суспільства і людини. Роль соціального пізнання в історії. Специфіка предмета соціальної філософії. Співвідношення соціальної філософії та інших гуманітарних наук. Головні категорії соціальної філософії. Суспільство як система, що само розвивається. Спадковість ідей суспільного розвитку в контексті загальнолюдських пріоритетів. Історичний генезис теоретичних обґрунтувань сутності суспільного поступу: діалектично-матеріалістична концепція, соціологічна, феноменологічно-герменевтична, технократична, моральна, культурологічна тощо. Суб'єкти суспільного розвитку: індивіди та соціальні спільноти. Особистість у вимірах філософського аналізу. Матеріальні аспекти розвитку суспільства. Соціально-політична сфера. Духовне життя суспільства. Аксиологія і сучасність. Концепції майбутнього людства.

Семінарські заняття

Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система і життєдіяльність людини. Економічне життя суспільства. Матеріальне виробництво. Роль об'єктивних і суб'єктивних чинників в історичному процесі. Суспільний прогрес, його критерії та історичні типи.

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Філософія як специфічний тип знання.</p> <p>1. Поняття світогляду, його походження, структура, сутність та роль у житті людини.</p> <p>2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія.</p> <p>3. Сутність філософії як науки. Предмет та основне питання філософії. Структура і функції філософії.</p> <p>4. Місце та роль філософії у суспільному житті.</p>	2
2.	<p>Тема 2. Філософія давнього світу</p> <p>1. Особливості давньосхідної філософії.</p> <p>2. Виникнення філософії в Давній Греції.</p> <p>3. Загальна характеристика філософії Платона і Аристотеля.</p> <p>4. Елліністичний період: стоїки, скептики, епікурійці.</p> <p>5. Давньоримська філософія.</p>	2
3.	<p>Тема 3. Головні ідеї філософії Середньовіччя та Відродження</p> <p>1. Загальна характеристика та основні етапи філософії Середньовіччя.</p> <p>2. Головні теологічні проблеми Середньовіччя та їх філософські інтерпретації.</p> <p>3. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії.</p> <p>4. Основні ідеї Реформації.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва</p> <p>1. Філософські концепції Нового часу (Ф. Бекон, Р. Декарт).</p> <p>2. Англійська традиція у філософії Нового часу (Т. Гоббс, Д. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм).</p> <p>3. Загальна характеристика раціонального напрямку філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).</p> <p>4. Загальна характеристика філософських ідей епохи Просвітництва.</p> <p>5. Філософські концепції представників класичної німецької філософії (І. Кант, Й. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. Гегель, Л. Фейєрбах).</p>	2
5.	<p>Тема 5. Основні напрямки сучасної філософії</p> <p>1. Основні концепції «філософії життя» (Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей).</p> <p>2. Прагматизм як напрям сучасної філософії (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьбуї).</p> <p>3. Основні етапи розвитку позитивізму.</p> <p>4. Екзистенціальна філософія: К. Ясперс, А. Камю, Ж.-П. Сартр.</p> <p>5. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм).</p> <p>6. Сучасна релігійна філософія (неотомізм, персоналізм).</p>	2

6.	<p align="center">Тема 6. Українська філософська думка</p> <p>1. Зародження протофілософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості. 2. Філософська освіта в братських школах та Києво-Могилянській академії. 3. Філософські погляди Г. Сковороди. 4. «Філософія серця» П. Юркевича. 5. Філософія «української ідеї» (М. Драгоманов, М. Грушевський, Д. Донцов, Д. Чижевський). 6. Філософія в Україні у ХХ ст.</p>	2
7.	<p align="center">Тема 7. Теоретичне усвідомлення проблеми буття</p> <p>1. Сутність буття як об'єктивної реальності. 2. Поняття матерії та її структура. 3. Простір і час як форми буття матерії. 4. Рух як спосіб існування матерії.</p>	2
8.	<p align="center">Тема 8. Філософська інтерпретація свідомості</p> <p>1. Свідомість як філософська категорія. Джерела та витoki свідомості. 2. Структура свідомості. 3. Свідомість та самосвідомість. 4. Суспільна свідомість та її структура.</p>	2
9.	<p align="center">Тема 9. Сутність діалектики</p> <p>1. Діалектика як спосіб мислення і пізнання. Об'єктивна і суб'єктивна діалектика. Матеріалістична і ідеалістична діалектика. 2. Діалектика як система. Принципи, основні закони та категорії діалектики. 3. Діалектика та її альтернативи. Основні принципи метафізики як науки і методу.</p>	2
10.	<p align="center">Тема 10. Сутність і структура пізнання</p> <p>1. Специфіка філософського аналізу пізнання: а) предмет і структура пізнання; б) поняття „об'єкт” і „суб'єкт” пізнання. 2. Пізнавальні здібності людини: а) чуттєве пізнання; б) абстрактне мислення; в) інтуїція. 3. Методологія та логіка наукового пізнання. Пізнання і практика.</p>	2
11.	<p align="center">Тема 11. Творчість у пізнанні та діяльності</p> <p>1. Сутність творчості, її форми та види. 2. Наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. 3. Форми наукового пізнання: проблема, ідея (гіпотеза), закон, теорія.</p>	2
12.	<p align="center">Тема 12. Суспільство як система, що розвивається</p> <p>1. Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система і життєдіяльність людини. 2. Економічне життя суспільства. Матеріальне виробництво. 3. Роль об'єктивних і суб'єктивних чинників в історичному процесі. 4. Суспільний прогрес, його критерії та історичні типи.</p>	2

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента передбачає виконання студентом запланованих завдань під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи є засвоєння навчальної програми в повному обсязі та послідовне формування у студентів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Основними формами самостійної роботи студента під час вивчення дисципліни «Філософія» є такі:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до семінарських занять та виконання індивідуальних домашніх робіт;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модульних контрольних робіт та підготовка до підсумкового контролю.

Питання, що передбачені для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарських занять та модульного контролю

1.	Рефлексія як основний метод філософії. Філософія і наукова картина світу в ХХ ст. Світогляд як спосіб орієнтації людини в світі. Основні рівні світогляду.	4
2.	Проблема першопричини світу в античній натурфілософії. Проблема буття в античній філософії. Сутність полеміки Сократа з софістами.	4
3.	Філософія Середньовіччя ті її зв'язок з християнською релігією та теологією. Спроби доведення буття Бога в середньовічній філософії. Проблема співвідношення теорії і філософії у схоластиці.	4
4.	Природознавство та філософія Нового часу. Взаємозв'язок філософії й математики в добу Нового часу. Соціальна концепція Т. Гоббса.	4
5.	Структуралізм і постмодернізм: проблеми філософського осмислення культури. Буття людини як проблема в екзистенціальній філософії. Проблема Бога в традиційній і сучасній релігійній філософії.	4
6.	Філософські курси в Києво-Могилянській Академії. Філософська творчість Г. Сковороди. Ідея „серця” в українській філософії.	4
7.	Онтологічний поворот у філософії ХХ ст. Еволюція поняття „матерія” у філософії і науці. Синергетика: зміст і основні проблеми.	4
8.	Творчість свідомості. Проблема ідеального та варіанти її вирішення. Свідомість і мова. Національна мова і національна свідомість.	4
9.	Метафізика як протилежність діалектичного методу. Філософське вчення про розвиток світу: історія та сутність. Основні історичні форми діалектики. Діалектика природи і суспільного життя як об'єктивна діалектика.	4
10.	Основні особливості діалектико-матеріалістичної теорії пізнання. Головні напрями розробки гносеологічних проблем у сучасній західній філософії. Структура, форми і функції практики в процесі пізнання.	4
11.	Науковий метод та наукова раціональність як історичні феномени. Проблема істини в науковому пізнанні. Науково-технічна революція як вирішальний фактор розвитку продуктивних сил.	4
Усього годин		44

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання (реферати, розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи, контрольні роботи, аналіз практичних, проблемних ситуацій, проекти, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь в олімпіадах, робота з кейсами тощо) сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.

Контрольні роботи – це індивідуальні завдання, які передбачають самостійне виконання студентом певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу. Контрольні роботи, як і розрахункові роботи, можуть передбачати певний ілюстративний матеріал.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

№	Теми	Оцінка в балах
1.	Соціально-історична сутність світогляду: історичні типи.	16
2.	Розуміння філософії в античну добу.	
3.	Проблема співвідношення теорії і філософії у схоластиці.	
4.	Природознавство та філософія Нового часу.	
5.	Проблема субстанції у Новий час: Декарт, Спіноза, Лейбніц.	
6.	Антропологізм і сцієнтизм як тенденції сучасної західної філософії.	
7.	Буття людини як проблема в екзистенціальній філософії.	
8.	Структура, форми і функції практики в процесі пізнання.	
9.	Різноманіття суспільних форм і проблема єдності соціального процесу.	
10.	Соціальний простір і час: основні закономірності розвитку.	
11.	Права людини і проблеми гуманізації суспільних відносин.	
12.	Філософія і наукова картина світу в ХХ ст.	
13.	Філософія Середньовіччя та її зв'язок з християнською релігією та теологією.	

14.	Основні ідеї Реформації.	
15.	Суспільно-соціальні теорії епохи Просвітництва	
16.	Натурфілософські концепції німецької класичної філософії.	
17.	Марксизм і німецька класична філософія.	
18.	. Основний зміст та особливості філософії марксизму.	
19.	Історична доля марксизму.	
20.	Герменевтика: історія та сучасність.	
21.	Обґрунтування української національної ідеї в філософській творчості визначних українських мислителів.	
22.	Історико-філософський аспект ідеї розвитку.	
23.	Філософське вчення про розвиток світу: історія та сутність.	
24.	Науково-технічна революція як вирішальний фактор розвитку продуктивних сил.	
25.	Глобальні проблеми, їх сутність та шляхи розв'язання.	

9. Методи навчання

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення освітнього процесу:

- словесний метод (лекція, евристична бесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату);
- інтерактивний метод (робота в малих групах);
- новітні інформаційні методи у поєднанні з комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні тощо).

10. Методи контролю

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на іспиті.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами,

здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) згідно затвердженого графіку.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого в установленому порядку розкладу.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- виконання модульних (контрольних) завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю тощо.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання та індивідуального навчально-дослідного завдання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль, може проводитись у формі тестів, відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань тощо.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими навчальними програмами і доводяться до відома студентів на початку семестру.

Студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, участь в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо і досягли значних результатів, можуть присуджуватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань студентів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування дисципліни.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь передбачається використання поточної, контрольної, підсумкової модульних оцінок, поточної семестрової, а також екзаменаційної (залікової) та підсумкової семестрової оцінок.

Поточна модульна оцінка складається з балів, які отримує студент за певну навчальну діяльність протягом засвоєння даного модуля – виконання та захист індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), лабораторних робіт, виступи на семінарських заняттях тощо.

Несвоєчасне виконання завдань поточного контролю враховується при їх оцінюванні.

Контрольна модульна оцінка визначається в балах за результатами контролю з даного модуля.

Перескладання контрольної модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок з даного модуля.

Модуль зараховується студенту, якщо він успішно виконав передбачені в даному модулі всі види навчальної роботи та під час модульного контролю отримав позитивну контрольну модульну оцінку, а відтак, позитивну підсумкову модульну оцінку.

Перескладання позитивної підсумкової модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля.

Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Поточна семестрова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів, враховуючи ІНДЗ.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1													Модуль 2 (ІНДЗ)	Підсум- ковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	МК1	T7	T8	T9	T10	T11	T12	МК2	16	10	100
5	5	5	5	5	5	7	5	5	5	5	5	5	7			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
75–81		
69–74		
60–68	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	
1–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

З метою проведення усіх видів занять використовуються такі види методичного забезпечення: нормативні документи з організації навчального процесу за кредитно-модульною системою, опорні конспекти лекцій, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, система дистанційного навчання «Moodle», різноманітні інформаційні ресурси.

13. Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В. П., Волинка Г. І., Мозгова Н. Г. та ін. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи : Навчальний посібник. К. : Каравела, 2019. 464 с.
2. Філософія : підручник / І. В. Бичко та ін. Київ: Либідь, 2001. 406 с.
3. Філософія [Електр. ресурс] : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
4. Філософія : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти / заг. ред. канд. філос. н. доц. М. О. Запорожця. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 222 с.
5. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
6. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія : Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с
7. Історія філософії : підручник / І. В. Бичко та ін. Київ: Либідь, 2001. 27 с.
8. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст) : підручник Київ : Тандем, 2000. 416 с.
9. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : підручник / В. П. Андрущенко, Л. В. Губернський, М. І. Михальченко. Київ: Генеза, 2006. 656 с.
10. Бичко І. В., Бичко А. К., Бузький М. П Філософія : курс лекцій. Київ : Либідь, 1994. 574 с.
11. Кондзьолка В. Історія середньовічної філософії. Львів : Світ, 2001. 246 с.
12. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. Київ : Наукова думка, 1996. 286 с.
13. Заїченко Г. А. Філософія. Київ : Вища школа, 1995. 455 с.
14. Історія філософії на Україні / В. М. Нічик та ін. Київ : Наукова думка, 1987. 399 с.
15. Філософія : підручник / В. П. Андрущенко та ін. Харків : Консум, 2001. 671 с.
16. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Київ : Генезис. 1996. 368 с.
17. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: Онтологія людини. Київ : Абрис, 1995. 335 с.
18. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах : навч. посіб. Київ : Либідь, 1997. 327 с.
19. Паславський І. В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI–першій третині XVII ст. Київ : Наукова думка, 1984. 128 с.
20. Петрушенко В. Л. Філософія : навч. посіб. Київ : Каравела, 2001. 218 с.

21. Тарасенко М. Ф., Русин М. Ю., Бичко І. В. Історія філософії України : підручник. Київ : Либідь, 1994. 413 с.
22. Федів Ю. А., Мозкова Н. Г. Історія Української філософії. Київ : Україна, 2001. 510 с.
23. Філософія: навч. посіб. Київ : Каравела, 2002. – Львів : Новий світ-2000. 345 с.
24. Філософія. Курс лекцій : навч. посіб. / Бичко І. В. та інш. Київ : Вища школа, 1993. 312 с.
25. Надольний І. Ф. Філософія : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 2001. 298 с.
26. Заїченко Г. А. Філософія : підручник. Київ : ЦУЛ, 1995. 247 с.
27. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л. В.Губерського. К.: Знання, 2009. 329 с.
28. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / О. В.Комар, А. А.Кравчук, О. В.Руденко та ін.; загальна ред. докт. філософ. н., проф. Добронравова. – Київ : Наукова думка, 2010. 346 с.
29. Чижевський Дмитро. Нариси з історії філософії на Україні. Київ : Орій, 1992. 229 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Київ : Генеза, 1993. 255 с.
2. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ : Генеза, 1996. 368 с.
3. Андрущенко В. Історія соціальної філософії: (західноєвропейський контекст) : підручник. Київ : Тандем, 2000. 405 с.
4. Берко П. Нова парадигма української філософії. Львів : ЛДМУ ім. Д. Галицького, 2003. 302 с.
5. Берко П. Основи філософії : метод. посіб. Дрогобич : Коло, 2004. 67 с.
6. Бичко А. К. Історія філософії : підручник. Київ : Либідь, 2001. 406 с.
7. Бойченко І. В. Філософія : навч. посіб. для дистанц. навч. Київ : Університет «Україна», 2004. 212 с.
8. Васянович Г. Філософія : навч. посіб. Львів : Норма, 2005. 210 с.
9. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. Київ : Наукова думка, 1996. 285 с.
10. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. 3-тє вид. Київ : Наукова думка, 1997. 285 с.
11. Горський В. С. Історія української філософії : навч. посіб. Вид. 4-е. доп. Київ : Наукова думка, 2001. 374 с.
12. Захара І. Лекції з історії філософії : навч. посіб. Львів : ЛБА, 1997. 398 с.
13. Касьян В. І. Філософія : навч. посіб. 5-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 347 с.

14. Коваленко А. Філософія : навч.-метод. посіб. для студ. Львів : ЦПД, 2009. 106 с.
15. Кондзьолка В. В. Нариси з історії античної філософії. Львів : Вид-во ЛДУ ім. І. Франка, 1993. 258 с.
16. Кондзьолка В. Історія Середньовічної філософії : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 218 с.
17. Мазур Л. Дух і плоть. Філософія життя та проблема людської тілесності : монографія. Львів : [б. в.], 2003. 377 с.
18. Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2008. 279 с.
19. Рижак Л. Філософія : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 650 с.
20. Старовойт І. С. Філософія : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 1997. 429 с.
21. Федів Ю. О. Історія української філософії : навч. посіб. Київ : Україна, 2000. 512 с.
22. Філософія : навч. посіб. / [Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін; за ред. І. Ф. Надольного. 7-ме вид., стереотип. Київ : Вікар, 2008. 534 с.
23. Філософія / уклад. : Коваленко А. І., Джуно В. В. Львів : ЛДУФК, 2003. 12с.
24. Філософія : підручник / за ред. Н. Я. Горбач. Львів : Логос, 1995. 222 с.
25. Філософія : підручник / [Н. Я. Горбач, В. М. Баланчук, Я. Г. Сислюк та ін.; за ред. Н. Я. Горбача]. Львів : Логос, 1997. 226 с.
26. Філософія : підручник / за ред. Г. А. Заїченка [та ін.]. Київ : Вища школа, 1995. 454 с.
27. Філософія : навч. посіб. / І. В. Бичко, Ю. В. Осічнюк, В. Г. Табачковський [та ін.]. Київ : Либідь, 1991. 456 с.
28. Філософія. Курс лекцій : навч. посіб. / І. В. Бичко, В. Г. Табачковський, Г. І. Горак [та ін.]. Київ : Либідь, 1993. 575 с.
29. Філософія : підручник / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко [та ін.]. Київ : Либідь, 2001. 403 с.
30. Філософія : підручник / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко [та ін.]. Вид. 2-е, стер. Київ : Либідь, 2002. 405 с.
31. Філософія : навч. посіб. / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко [та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 1998. 622 с.
32. Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 2000. 621 с.
33. Філософія Відродження на Україні : [монографія] / [М. В. Кашуба, І. В. Паславський, І. С. Захара та ін.; відп. ред. М. В. Кашуба]. Київ : Наук. думка, 1990. 332 с.
34. Філософія для аспірантів : конспекти: навч.- метод. вид. / за ред. А. Синиці. Львів : Ліга-Прес, 2017. 90 с.
35. Філософія : [навч. посіб.] / [П. С. Щерба, В. К. Щедрін, О. А. Заглада.]; за заг. ред. С. П. Щерби. Київ : МАУП, 2004. 575 с.
36. Філософія : навч. посіб. / Ю. В. Осічнюк, В. С. Зубов, І. М. Молчанов та ін.; за ред. Ю. В. Осічнюка. Київ : Атіка, 2003. 461 с.

37. Філософія. Кредитно-модульний курс : навч. посіб. / Л. І. Мозговий, І. В. Бичко, Р. О. Додонов [та ін.]; за заг. ред. Р. О. Додонова. Київ : ЦУЛ, 2009. 455 с.
38. Філософія. Світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов [та ін.]. Київ : Либідь, 2003. 429 с.
39. Хамар У. В. Історія філософії : курс лекцій. Львів : Ініціатива, 2008. 360 с.

15. Інформаційні ресурси

<http://www.gumer.info/> – електронна бібліотека філософських текстів.
<http://krotov.info> – бібліотека філософських та релігійних текстів.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html> – електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.
<http://platonanet.org.ua/> – електронна бібліотека праць філософів та підручників з філософії.